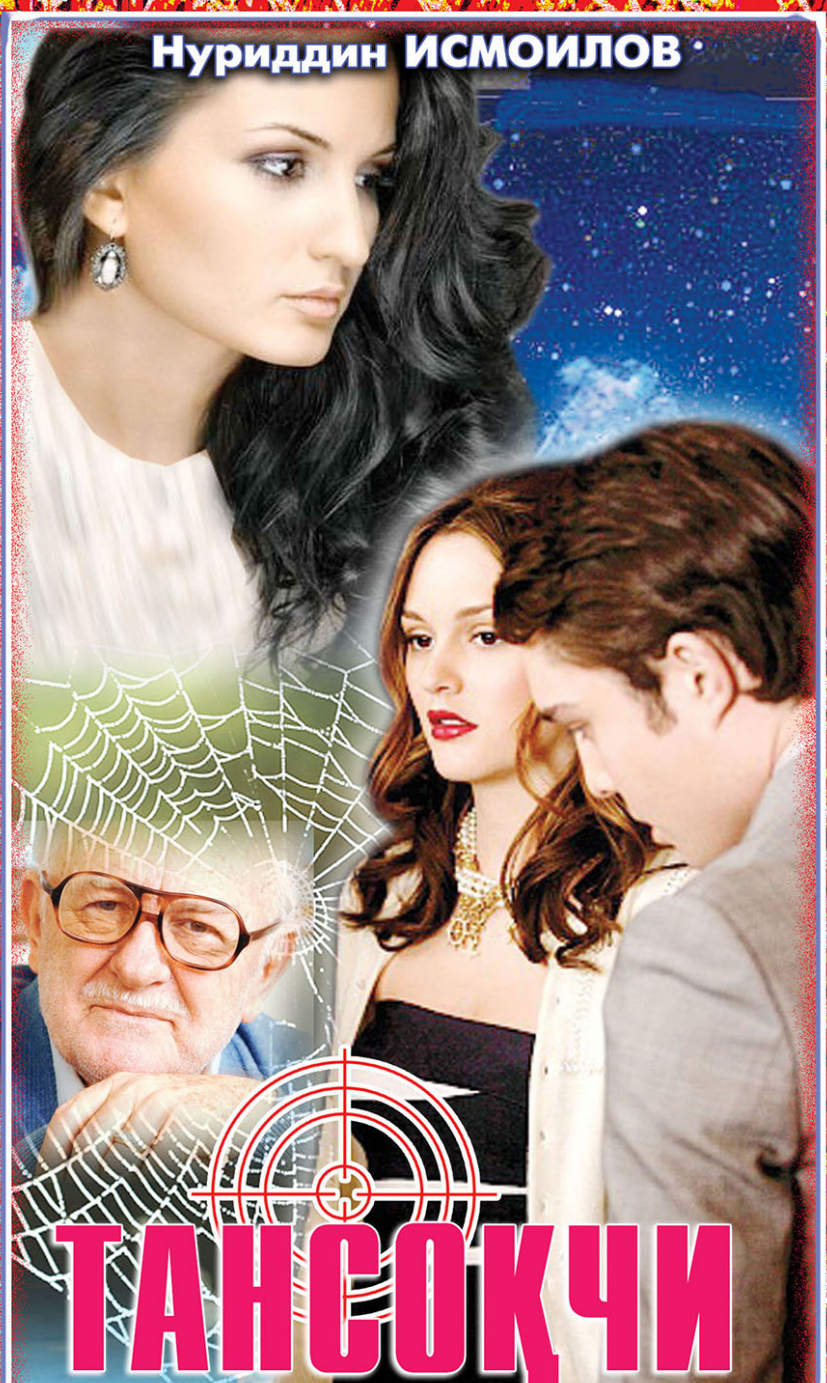

Нуриддин ИСМОИЛОВ

ТАНСОҚЧИ

НУРИДДИН ИСМОИЛОВ

ТАНСОҚЧИ

Саргузашт-детектив роман

Биринчи китоб

Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи
Тошкент — 2012

Исмоилов, Нуриддин.

Тансоқчи: Роман: / Нуриддин Исмоилов. — Тошкент: Фафур Фулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2012.

1-китоб. — 288 б.

ISBN

© Н.Исмоилов. «Тансоқчи».
Фафур Фулом номидаги
нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2012.

У эшикдан таманно билан кириб келди. Елкаси очиқ, бели бўғма кўйлаги тиззасидан икки қарич баландда эди. Тўғриси, бу ерларда бундай кийинган аёлларни кўраве-риб, кўзим пишиб кетганди. Шу боис малла сочли жо-нонага унчалик эътибор қилмадим. Аммо у худди фото-моделлар каби бир-бир қадам ташлаб, ёнимга юриб кел-ди-да, билагимдан ушлади ва юзимга қараб жилмайиб:

— Сен қоровойни қаердан топишди? Намунча хушби-чимсан? — деди соф рус тилида.

Елка қисиб, юзаки илжайдим. У бўйнини ортига бу-риб, биздан беш-олти қадамча нарида гаплашиб турган уч эркакка юзланди. Уларнинг учаласи ҳам қора кос-тюм-шим, оқ кўйлак кийган, бўйниларига капалакнусха галстук таққан, кўлида қадаҳ ушлаб турарди. Суҳбатлари шунчалик қизгин эдики, атрофда бўлаётган ҳодисаларга мутлақо эътибор беришмасди. Улардан бири менинг ше-фим эди. Бўйи бир ярим метр, калбош, қиргийбурун, кўккўз бу одам ер тагида илон қимирласа сезадиган уста-си фаранглар тоифасидан. У ҳеч қачон овозини баланд-латиб гапирмайди. Одати шунақа. Аммо шундай сўзлай-дики, оғзидан чиққан ҳар битта сўз милтиқнинг ўқидай юрагингизни тешиб ўтади.

Қолган иккаласи унинг ҳамтовоқлари. Билишимча, улар ёшликдан бирга катта бўлишган. Ҳаммаси бой-бадавлат. Бир нечтадан завод ва конлари бор.

— Александр Абрамович, — деди қиз нозик, ширали овозда.

Хўжайиним қизга табассум билан юзланди.

— Настя Евдокимовна, жоним билан эшитаман сизни, — деди шеф.

— Агар мумкин бўлса, икки дақиқа вақтингизни ол-сам.

— О-о! Нималар деяпсиз, Настя Евдокимовна, сиз учун

икки дақиқа тугул, бутун умримни ҳам ажратишим мумкин, — дея Александр Абрамович енгил қадам ташлаб, бизнинг ёнимизга келди.

Мен унинг ҳурмати учун секин бошимни эгиб қўйдим.

— Жонгинам, — деди аёл шефнинг қўлини қучоқлаб, — манави йигит сизга қарашлими?

У менга айёрона боқиб турарди.

— Умуман олганда, шундай десам ҳам бўлаверади, — деди Александр Абрамович.

— Менга ёқиб қолди. Қаердан топдингиз?

Аёлнинг саволи нафақат шефга, балки менга ҳам гала-ти туюлди. Шунга қарамай, маданият юзасидан иккимиз ҳам жилмайдик.

— Шунчаки кўчадан, — жавоб берди Александр Абрамович.

— Бунақалар шунчаки кўчадан топилмайди. Бунақаларни ернинг остидан ковлаб олиш керак, — деди Настя Евдокимовна шефнинг бурнини узун кўрсаткич бармоғи билан силаб қўяркан.

Ичимдан зил кетди. Зеро, менга бировларнинг эътиборини тортмаслик топширилган эди. Айниқса, эркакларни кўрганда суяклари бўшашиб кетадиган аёлларнинг.

— Оддий боғбонлар баъзан кўчадан топилади, Настя Евдокимовна, — деб шеф аёлнинг қўлидан ўпиб қўйди.

— Сиз ниҳоятда олижаноб ва айни чоғда серҳиммат одамсиз. Лекин булар ҳам боғбоннинг шундай лидерлар базмига келишига асос бўлолмайди.

— Дарвоқе, айтиш эсимдан чиққан экан, ҳайдовчининг бугун тоби қочиб қолганди. Шунинг учун машинани бошқаришни Амирга топширишимга тўғри келди.

— Аҳ, ҳайдовчи денг, наҳотки? — дея мийиғида кулди Настя Евдокимовна. — Агар астойдил илтимос қилсам, бу ажабтовур йигитни мен билан янаям яқинроқ таништириб қўярсиз?..

Аёл Александр Абрамовичга суйкала бошлаганди.

— Сиздай мафтункор аёлнинг илтимос қилишига асло ҳожат қолдирмайман, албатта. Бу йигит яқин дўстларимдан бири. Бошқа республикада яшайди. Ўша ёқларга борганимда роса ҳожатимни чиқарган, шундан буён дўстмиз. Аммо ишга мутлақо дахли йўқ, — дея кўрсаткич бармо-

гини юқорига кўтарди хўжайин. — Яъни айтмоқчиманки, менга бўйсунмайдиган инсон.

— Демак, ҳамма қатори меҳмон, — деди кўзлари чарақлаб кетган Настя Евдокимовна.

Хўжайин мўлжални аниқ олган эди. Зеро, бу инжиқ хотиндан бош-қа йўл билан қутулиб бўлмасди.

— Афв этасиз, хоним. Биз эркаклар фақат иш учун дунёга келганмиз. Шу боис гоҳида латиф суҳбатлардан бебаҳра қолишга мажбурмиз, — дея жилмайган Александр Абрамович аёлнинг қўлидан яна бир марта ўпиб қўйди-да, унинг суҳбатлари узилмаган ҳамфикрлари ёнига кетди.

— Хайрият, — дея менинг қўлимни кучди Настя Евдокимовна, — сиз билан ёлғиз қолишни жудаям хоҳлаётган эдим.

— Адашмасам, эрингиз ҳамроҳлигида келгандингиз, — дедим мен аёлдан қутулиш ва ташқарига чиқиб кетиш учун.

— Сиз менинг эримни танийсизми?

— Асло. Аммо салобатли эркак сизни белингиздан кучиб...

— Демак, дарров эътиборингизга тушганман, — дея бирдан гапимни бўлди аёл.

— Келишингиз билан нафақат мен, балки ҳамма эркакларнинг кўзи сизда бўлди. Адашмасам, ҳозир ҳам шундай.

— Аммо уларнинг бирортаси ҳам мени сизчалик ўзига ром этолмади, — дея кўзини қисиб қўйган Настя Евдокимовна тиззаси билан секин оёғимга туртиб қўйди ва паст овозда: — Бугун мени кузатиб қўйишингизни истайман. Миша... Миша ичкиликни хуш кўрадиганлар тоифасидан, ундан хавотир олмасангиз ҳам бўлади.

Мен аёл нимани истаётганини аввал бошданоқ англаган эдим. Айни шу гап бўлмаслиги учун жуфтакни ростлаш имкониятини қидираётгандим, бироқ улгурмадим.

Аёл ўпишим учун қўлини тутди. Тўгриси, бошқа иложим йўқ эди. Мендай одамга юқори мартабалилар базмида аёллар қўлини ўпиш тақиқланганди. Аммо одобсизлик қилишга ҳам ҳақим йўқ. Аёлнинг қўлига зўрға лабимни теккиздим. Бошимни кўтариб, зимдан шефнинг

қараб турганини кўрдим. Айни чоғда у томонга ўтирилмаслигим, шунинг билан бирга бошқаларда ҳам шубҳа уйғотмаслигим зарур эди. Айниқса, ёпишиб олган мана-ви аёл мендан хавфсираб қолмаслиги лозим эди.

Настя Евдокимовна менга эҳтиросга лиммо-лим табассум ҳада этгач, секин эшик томонга юрдим.

Ташқарининг зах, муздай ҳавоси кўксимга урилганида, танам яйраб кетди. Одатда, бундай лаззатланишни ҳар куни тўрт-беш соат жанг санъати билан шуғулланиб бўлгач, совуққина душ қабул қилганимда ҳис этардим.

Тунги чироқлар ёруғида ичкаридаги ўн беш зўравон амалдор ва бойваччанинг ҳар бирининг камида иккитадан тансоқчиси айланиб юрар, баъзилари бир-бири билан оғзидан тамаки тутунини паға-паға чиқазганча гаплашиб туришарди. Уларнинг диққати эшикда. Ким чиқаяпти, ким кираяпти, афти-ангоридан тортиб, юришигача эътибор беришади. Албатта, мен ҳам уларнинг биттасиман. Аммо улар ёнида бўлиш менга мумкин эмас. Шундоғам шефнинг икки йигити турибди. Икковиям барзанги, ҳеч нарсадан қайтмайдиган йигитлар. Улар мени кўришлари билан сергакланишди. Аммо ёнимга келишмади. Мумкинмас. Чунки мен хуфия тансоқчиман. Жуда зарур бўлгандагина хўжайинни ҳимоя қиламан. Бошқа пайт ўзимнинг борлигимни бировга билдирмаслигим керак.

Чўнтагимдан сигара чиқардим. Уни бармоқларим орасида бироз айлантириб тургач, яна ичкарига кирдим. Биринчи навбатда шефга нигоҳимни қаратдим. Унинг ҳам кўзи эшик тарафда экан. Секин бошини қимирлатиб қўйди. Бу Настя Евдокимовна билан хушчақчақлик қилишимга изн эди.

Майин мусиқа янграётган улкан залнинг ўртасига меҳмонларни четлаб ўтиб бордим. Думалоқ стол устига тегиб қўйилган қадаҳлардан бирини қўлимга олдимда, лабимга олиб бордим. Озгина ичган бўлиб, нигоҳим билан Анастасия Евдокимовнани қидираётгандим, унинг ўзи келиб қолди.

— Дўстингиз бирон юмуш билан жўнатиб юбордими, деб кўрққандим, — деди у мени қўлтиқлаб.

— У фақатгина дўст. Дўстининг илтимоси бўлиши мум-

кин, лекин иш буюришга, билмадим, қай даражада ҳақи бор, — дедим унга жилмайиб боқарканман.

— Буни қарангки, сиз ҳақсиз. Аёлларнинг баъзан оддий нарсаларга ҳам ақли етмайди. Майли, мавзуни ўзгартирайлик.

— Дарвоқе, эрингиз кўринмайдими?

Настя Евдокимовнанинг шу заҳоти қовоғи уйилди.

— Фалокат босиб унга хотин бўлиб қолганман. Энди ажрашишнинг иложи йўқ. Албатта, ажрашсам, мол-мулкнинг қарийб ярмига эга чиқаман. Аммо у мени соғ қўймайди. Ҳозир у рес-тораннинг иккинчи қаватидаги алоҳида хоналардан бирида кўнглини хушляпти жонналар билан. Яхшики, сизни учратиб қолдим. Йўқса, яхшигина жанжал кўтарган бўлардим. Албатта, ўта маданият билан. Ҳозир менга шуниси дуруст. У ичади. Ҳар доимгидай маст бўлади. Кейин эрталабгача хуррак отиб ухлайди... Дугонангиз борми?

— Афсуски... — дедим мумкин қадар хушчақчақ кўришишга ҳаракат қилиб. — Шу масалада кўпам омадим юришавермайди. Эҳтимол, қоралигим...

— Асло, — деб у бармоқларини лабимга босиб, гапиртирмай қўйди, — асло бунақа дея кўрманг. Сиз мана шу бойваччалар орасида энг кўркамисиз. Қадаҳни олаётганингизни, жуда бир нозиклик билан вино ичганингизни кузатдим. Аслида, фақат мен эмас, базмдаги бошқа аёллар ҳам сизни кўздан қочиришмаяпти. Биринчи имконият пайдо бўлиши билан ўзиники қилиб олиш ҳаракатига тушишади. Мен эса доим биринчи бўлишни истайман.

— Жуда мақтаб юбордингиз, аслида, мен бунчаликка лойиқ эмасман, хоним.

— Хаёлимда вақтни бекор ўтказаетганга ўхшаймиз.

— Ҳозирча ўзгасининг иложи йўқ, хоним.

— Тушунарли, сиз ҳам бошқалар, хусусан, менинг эрим каби эҳтиёкорсиз.

— Адашмасам, эрингиз эҳтиёткорликни унутиб...

— Унақа эмас. У ҳар доим атайин шунақа қилади...

Настя Евдокимовна ортиқча гапириб юборгандай бирдан сўзлашдан тўхтади. Шу аснода билинар-билиномас атрофига бир қур назар ташлаб қўйди.

Ваҳоланки, мен унинг нима демоқчилигини яхши англаб турардим. Қолаверса, англаганим унинг жазога тортилиши даражасида эмасди. Яна шу нарсани билардимки, Настя Евдокимовна Дмитрий Андреевичнинг ҳақиқий хотини эмас. Аслида, қонунан хотини ҳақиқатан ҳам шу аёл. Бироқ бу расмиятчилик юзасидан, холос. Умуман, Дмитрий Андреевичнинг ҳақиқатан ҳам хотини бор-йўқлигини ҳеч ким билмайди. Эҳтимол, анави иккинчи қаватдаги қизлардан бирортасидир. Буям ҳақиқатдан йироқ. Чунки ҳақиқийлар бунақа жойларга олиб келинмайди. Сабаби хатарли. Хатар шундаки, исталган пайтда исталганча хунрезлик содир этилиши мумкин. Яна битта факт аниқ, Анастасия Евдокимовнанинг эри тепада ишрат қилаётгани йўқ. Ҳаттоки ичаётгани ҳам гумон. У тахминан ярим соатлардан сўнг ертўлада ўтажак йиғилишга тушиб келади. Албатта, орқа, хуфия эшикдан. Ҳозир маслаҳатчиси билан гаплашиб ўтирибди.

— Ростини айтсам, роса қорним очқади, — деди оз муддатли жимликдан сўнг Настя Евдокимовна. — Кичик залга ўтиб, тамадди қилиб олишга нима дейсиз?

— Буни қарангки, айнан қўнглимдагини топдингиз. Нонушта, тушлик айнан бугун бизни четлаб ўтган эди.

Анастасия Евдокимовна қулиб юборди ва мени қўлтиқлаб, кичик зал томонга етаклади.

Залдаги ҳамма столларнинг усти турли ноз-неъматлар, егулик-ичгуликлар билан тўла эди. Ҳоҳлаганингизга ўтиришингиз, истаганча еб-ичишингиз мумкин эди.

Биз зал ўртасидаги столлардан бирига бир-биримизга рўпара ўтирдик.

— Адашмасам, Александр Абрамович сизнинг исмингизни Амир деб айтади, — деди аёл кафтларини бир-бирига ишқалаб.

— Шундай. Бироқ буни қарангки, исмининг маъносини билмайман. Лекин манави шишадаги грузин виносининг таъмидан яхшигина хабардорман. Агар лозим топсангиз, бир қадаҳдан ичсак, — дедим мен аёлнинг фикрларини чалғитиш мақсадида.

— Айни муддао, — жавоб берди аёл табассум билан.

— Рухсат этинг, — дея ўрнимдан туриб, аввал унинг қадаҳига, сўнг ўзимникига қаҳрабодай суюқликни қуйдим.

Очиги, ҳар сонияда ва ҳар қандай шароитда ўта зийрак бўлишим шарт эди. Шунга қарамай, бир қадаҳ вино ичдим. Кейин иштаҳа билан тамаддиланишга тушдим. Айнаи чоғда рўпарамдаги аёлнинг ҳар битта ҳаракатини кузатайман. Унинг оғзидаги луқмасини қанча вақт чайнаб, кейин ютгани ҳам эътиборимдан четда қолмасди.

Биз тахминан йигирма дақиқача гоҳ сўзлашиб, гоҳ таом еб ўтирдик. Кейин у безовталанди.

— Афсуски, сизни ёлғиз қолдиришга мажбурман, — деди Анастасия Евдокимовна кулиб. — Аммо меҳмоним бўлганингизда асло танҳо қолдирмайман. Шунақа ишлатайки...

Ўзининг гапи ўзига нашъа қилди, шекилли, у хохолаб кулиб юборди ва шу заҳоти кўзини олиб қочди. Ана шунда кўнглим қандайдир нохушликни сездим.

— Сизнинг хизматингизда бўлиш мен учун ҳам шараф, — дея ўрнимдан турдим.

Биз катта залга кирганимизда, у ерда анчагина галаговур кўтарилганди. Мен кўзим билан Александр Абрамовични қидирдим. У залда йўқ эди. Бизга тегишли бўлган икки тансоқчи эса атрофга бесаранжом боқарди. Демак, нимадир бўлган ёки бўлиш арафасида. Энди ўша ниманидир аниқлаш, унга қарши чора қўллаш менинг ишим эди. Хаёлимдан энг аввал Анастасия Евдокимовна ўтди. Ахир унинг сўнги хатти-ҳаракати галати эди. Қизиқ, қаерга йўқолди? Мендан бор-йўғи бир дақиқа олдин чиққанди.

Секин йигитларнинг ёнига бордим. Уларнинг ҳар иккиси ҳам мендан кўзини узмасди.

— Яхши шароб экан, татиб кўриш керак, — дедим ўзимни хотиржам тутишга ҳаракат қилиб.

— Беш дақиқа олдинга сурилибди. Ҳозиргина кириб кетишди, — деди улардан бири.

Кўнглим бирозгина таскин топгандай бўлди. Бироқ шу заҳоти Анастасия Евдокимовнага кўзим тушди-ю, бирдан олдинги ҳолатимга қайтдим.

— Шефни чақириб олишнинг имконияти борми? — сўрадим йигитлардан.

— Нима бўлди?

— Нотинчлик борга ўхшайди.

— Аниқлаш керак...

У гапини охирига етказмасидан гумбурлаган овоз эшитилди. Овоз тўлқини шунақа кучли эдики, ресторан деразалари чил-чил синиб кетди. Залда солланиб юрган аёллар қийқириб юборишди. Бир-иккиси ўзини ерга ташлади. Бу ернинг эркакларига портлаш товуши бегона эмасди. Гумбурлаган товушни эшитиб, бошини бироз эгганлар бўлди. Сўнг ҳамма бесаранжом у ёқдан-бу ёққа югура бошлади. Тахминан портлаш қаерда содир бўлганини билардим. Шу тарафга югурдим. Бирдан кўзим куюқ туманга тушди. Қадамимни тезлатдим. Мендан олдин йўлга тушган тансоқчиларни четлаб ўтарканман, қўлларидоги тўппончаларга кўзим тушди.

Залнинг ички хуфия эшиги орқали зиналарнинг икки-учтасини бир қилиб ертўлага тушаётганимда, ўқ товуши ва кимларнингдир инграгани қулоғимга чалинди. Хаёлимга “Ертўладаги ярадорларни отиб ташлашяпти”, деган ўй келди ва шу заҳоти қўйнимдан тўппончамни олдим. Югуришдан тўхтаб, аввал орқа томонга, кейин олдинга қарадим. Яна ўқ товуши ва инграш эшитилди. Шу пайт кимдир:

— Аланга кучайди! — деб бақирди.

Юрагим шув этиб кетди. Чунки ичкарида Александр Абрамович бор эди. Мен уни ҳар қандай шароитда ҳам олиб чиқишим зарур эди. Худо кўрсатмасин, ўлган бўлса, унда тамом, унинг куни менинг ҳам бошимга тушиши муқаррар.

Дарҳақиқат, йўлакда пайдо бўлган аланганинг тили шунчалик узун эдики, ундан қочишнинг сира иложи йўқ эди. Аланга менга яқинлашиб келарди. Бунақа пайт-да шошилиш қарор чиқариш керак: ортга қайтиш, ё бўлмасам, жонни гаровга қўйиб, аланга ичига ўзни отиш. Мен иккинчи йўлни танладим. Аввал костюмимни ечиб бошимга ёпдим, сўнг ўзимни ичкарига отдим. Зинанинг сўнгги поғонасини босиб ўтаяпман-у, қўлим куяётганини ҳис этапман. «Бекор қилдим», деган ўй яшин тезлигида миямга урилди-ю, яна худди шу тезликда чиқиб кетди.

Ертўлага тушишим билан костюмни улоқтирдим. Чунки у гуриллаб ёнаётганди.

Улкан зални олов аралаш қуюқ тутун босиб кетганди. Бунақа аҳволда бировни топиш тугул, кўзни очишнинг ўзи катта азоб эди. Аммо хўжайиним Александр Абрамовични топдим. Тўғрироғи, у рўпарамда — катта залнинг ўртасига айлана қилиб қўйилган столнинг айнан мен кириб борган томонида боши бир томонга қийшайиб ўтирган экан. Кўзимни зўрға очиб, бурнимни бекитиб, иссиқнинг зўридан елкамни қисиб, атрофга аланг-лаётганимда инграган товуш қулоғимга чалинди. Шу тарафга юрдим ва уни топдим. Албатта, афти-ангорига қараш, ҳол сўрашнинг вақти эмасди. Шу боисдан аввал костюмини ечиб олдим, сўнг стол устига ёзилган дастурхондаги нарсаларни ағдариб ташлаб, йиғиштириб олдим.

Костюм билан дастурхон ёнғиндан сақланиш учун жуда юпқалик қилишини яхши билардим. Аммо бутунлай куйиб кетгандан кўра, ҳарна, жонни сақлаб қолиш мумкин-ку. Ертўладан чиқиш мен учун жаҳаннамдан қутулишдек бўлди. Аввал дастурхон, кейин костюм гуриллаб ёниб кетди. Қўлларимни оловнинг тили ҳар ялаганда жонимни суғуриб олгандай огриқни ҳис этардим. Сочим ҳам ёниб кетгандир, аммо бу ҳақда ўйлаб ўтиришга вақтим йўқ. Ташқарига чиққанимда ҳовлида уч-тўртта «Тез ёрдам» машинаси тепасидаги чироқларнинг ёниб ўчаётганини қуюқ туман орасида кўргандай бўлдим. Сўнг кўз олдим қоронғилашди...

Кўзимни зўрға очдим ва бошим, қўлларим, умуман, бутун танам дока билан боғлаб ташланганини англадим. Ҳартугул, аланга миямга зиён етказмаган кўринади. Ҳатто тепамда менга термилиб турган қизнинг ҳамшира эканлигини ҳам у гапирмасидан олдин билдим. Фақат битта нарса — қаерда ётганим, афт-ангоримнинг қай даражада куйгани номаълум эди.

— Ўзингизни яхши ҳис этаёпсизми? — сўради қиз майин товушда.

Савол менга галати туюлди. Ахир одамнинг ҳамма ёғи боғлаб ташланган бўлса, қандай қилиб ўзини яхши ҳис этиши мумкин. Шу боисдан гапирмасдан кўзимни юмиб очдим.

— Иродали йигит экансиз, дарров соғайиб кетасиз. Ҳозир мен сизга дори ичириб қўяман.

У бош томонимга ўтди. Тепамдаги пуштиранг шифтга ҳийлагина катталиқдаги қандил осилиб турганини кўрдим. «Демак, мен касалхонада эмасман. Ўзимизга тегишли бўлган бирорта уйга олиб келишган. Александр Абрамовичнинг аҳволи яхшимикан? Тирикмикан, ишқилиб?» дея хаёлимдан ўтказдим.

Ҳамшира бошимни бироз кўтариб, оғзимга тугмадай дорини солди-да, орқасидан икки қултумгина сув ичириб қўйди. Бармоқлари лабларимга тегди. Бирам майин, бирам иссиқ эдики, кўзимни юмиб олдим. Шу билан дори қандай қилиб ичимга кирганини ҳам сезмабман.

Кимнингдир дўриллаган овози менинг эндигина ажойибу гаро-йиб бўлиб бошланган хаёлимни чалғитиб юборди. Хаёл бошқа жойда бўлгач, дарров овоз эгасини таний олмадим. Соғлигимда биров билан гаплашиб турсам-да, муҳим иш билан банд бўлсам-да, гапирган одамни дарров таниб олардим. Ҳозир негадир чалғидим.

— Қаҳрамон, — деди овоз эгаси тепамга келиб.

Шундагина мен уни танидим. Бу Федя эди. Бўйи икки метр, юмшоқ феъл, узун иякли, қалин қош ва кўк кўзли Федя. Унинг билагига айиқнинг кучи бор. Мен у билан қадрдонман. Ҳар қандай одам исталган пайтда панд бериши мумкин, лекин Федя унақамас.

Жилмайишга уриндим, аммо эплай олмадим. Юзимнинг териси тортилгандай бўлиб оғриқ берди.

— Сенинг омон қолганингни кўрганимдан бошим осмонга етди. Лекин гирт ахмоқлигинг тушимга ҳам кирмаган экан. Бунинг учун обдан савалардим-у, аммо имкониятим йўқ. Оғриқлар азоб бермаяптими? — деди у каравотим ёнига стол қўйиб ўтириб олганидан сўнг.

— Чидаса бўлади.

Гапириш оғир кечди. Лабларимни кичрайтириб, тилимни айлантиргунимча қийналдим.

— Ҳечқиси йўқ. Бир ҳафтага бормай, отдай бўп кетсан, — деб у эшик томонга кўз ташлаб қўйди-да, паст овозда сўзлашда давом этди: — Александр Абрамовичнинг аҳволи оғир. Куйиши сенинг даражангда, аммо елкасига иккита ўқ теккан. Залдагилардан яна биттаси тирик қолган. Бош-қалар нариги дунёга жўнаворишибди.

— Кимнинг иши экан? — сўрадим ундан.

Федя елка қисди. Сўнг ўрнидан турди.

— Мен эшик ташқарисида бўлишим керак, қария, — деди ва кетди.

Бир ҳафта қимирламай ётдим. Ҳамма нарсани ўйлай-верганимдан ўйлашга баҳона қолмади. Шу вақт мобайнида кўпроқ қишлоғимни хотирладим. Қишлоғимда дарахтлар, айниқса, кўк тераклар кўп. Кўчалар жудаям соясалқин, ёзда тангадай офтоб тушмайди. Кўчанинг ёнгинасидан ариқ ўтган. Кунлар исиши билан ўзимни сувга ташлардим. Шу билан чўмилиш мавсуми кузнинг совуқ кунлари бошлангандагина тугарди. Яна мен яшаган қишлоқда катта-кичик чорвоқлар бор. У ерда ўсган баъзи ўрикларнинг танасига қулочингиз етмайди. Болаларга маза. Кўпинча шуларни эслаганимда, шаҳарда ўсганларнинг болалиги зерикарлидай туйилиб кетади... Хуллас, қишлоғимни, унинг соддагина одамларини соғиниб кетдим. Бир неча марта ичикиб, «уфф»лаб қўйдим. Ахир жондан азиз қишлоғимдан чиқиб кетганимга ҳам оз эмас, кўп эмас, ўн беш йил бўлди-да. Оиламдагилар билан доим телефон орқали гаплашиб тураман. Уларнинг кўнглини овлаш учун пул жўнатаман. Кўп-кўп. Ота-онамни хурсанд қилишни истайман. Бироқ ота-онам шундан сўнг анча вақт телефонимга жавоб бермай қўйишади. Шундан биламанки, мендан аразлашган. «Сенинг пуллари-рингга кунимиз қолгани йўқ», дейишгандагина ўзларини тийишади. Кўришмаганимизга шунча йил бўлган эса-да, кўнглимга қарашади. Бир сафар укам билан гаплашганимда: «Ака, сиз яхши кўрган қиз бор-у Лола, ўша эрга тегди. Сизни роса кутди, лекин дарагингиз бўлмади. Кейин турмушга чиқди», деди. Ичимдан зил кетди ўшанда. Ахир мен айнан ўша қизни деб дарбадарликка маҳкум этилгандим. Чунки бошқасига уйланишни тасаввур ҳам қилолмасдим. Нега дейсизми? Ахир Лолани биринчи синфга борганимдаёқ яхши кўриб қолганман. Аввал чиройли ёзгани, кейин чиройли сўзлагани ва ёшимиз улгайгани сайин меҳрибонлиги, яна аллақандай тил билан изоҳлаб бўлмайдиган хислатлари учун. Хуллас, мактабни битирганимизда биз ҳақиқий ошиқ-маъшукларга айлангандик. Мен ўқишга кириб, битирганимдан сўнг унга уйланишни режалаштиргандим. Бунга Лола ҳам рози эди.

Аммо ўша давр-нинг раис буvasи, яъни унинг отаси: «Тракторчининг боласига берадиган қизим йўқ», деди. Бунисига ҳам рози бўлиб юрган пайтимда, қишлоғимизда гап пайдо бўлди. Эмишки, мен раиснинг қўшниси бўлмиш Эшмирза аканинг қизининг номусига тегибман. Ким билан гаплашмайин, кимнинг ёнига бормайин, шу гап. Бўғилдим. Тўғри шаҳарга — Ноиланинг (Эшмирза аканинг қизи) ўқишига бордим. Иккимиз тўғримиздаги миш-мишни айтдим. Ҳайратдан унинг кўзлари каттариб кетди.

— Қанақасига?! — деди йиғламоқдан бери бўлиб. — Биринчидан, мендан кичкинасан, иккинчидан, ҳар икки ойда бир бораман қишлоққа. Бунинг устига, сени кўрмаганимга камидан икки йил бўлди.

— Билмайман, — дедим елка қисиб.

Ўша куннинг ўзидаёқ у мен билан бирга қишлоққа кетди. Уйга кирсам, отам жаҳл отини эгарлаб қўйган экан. Мени кўриши билан қўлига калтак олиб, қувлашга тушиб кетди. На гапимга қулоқ солади ва на сўкишдан тўхтади. Уйни уч марта айланганимиздан кейин кўчага чиқиб кетдим.

Шу билан бир ҳафта уйга келмадим. Қўшни қишлоқда, жўрамникида юрдим. Кутилмаганда янада даҳшатлироқ хабар эшитдим. Эшмирза ака уйимизга борибди. Агар қизимни келин қилмасанг, ўғлингни қаматаман, дебди. Шу гапдан сўнг қишлоққа олиб борадиган ҳамма йўллар мен учун тақатақ бекилган эди...

Кўпинча ўйим шу ерга келганда тўхтади. У ёғига ё ҳамшира келиб қолади, ёки Федя кўриниш беради. Агар иккиси ҳам бўлмаса, менинг ўзим сиқилиб кетаман. Дарвоқе, кунни кеча оёғимга ўралган докани ечиб олишди. Терим худди ёғ сачрагандай куйган экан. Дўхтирнинг айтишига қараганда, юзим ҳам шунақанги аҳволда эмиш. Лекин ҳаммаси тезда тузалиб, билинмайдиган бўлиб кетаркан. Аммо белим оловнинг домида қолиб, нақ бир қарич жойи жуда ёмон куйибди. «Ўша ёнғиндан битта тамга яхшигина эсдалик бўлиб қолади», деди дўхтир.

Александр Абрамовичнинг жароҳати эса анчагина оғир бўлиб чиқди. Федя ёнимга келиб, пичирлаганча:

— Уни бир умрга ногирон бўп қолади, дейишяпти. Умуртқасидан ҳам ўқ еган экан, — деди.

Тўғриси, унга жудаям ачиниб кетдим. Ниманинг нархи қачон, қанча бўлишини олдиндан биладиган, баъзи воқеа-ларни олдиндан бемалол айтиб бера оладиган одамнинг қолган умрини ногиронликда ўтказишини тасаввур қилиш оғир эди. Лекин на илож, ҳеч бўлмаганда, тирик қолди-ку. Бунинг устига, ҳаётининг охиригача етадиган пули бор. Ҳаммаси Кипр банкларида сақланади.

— Топилдими, итлар?! — сўрадим Федядан.

У қўлини икки томонга ёйди. Кейин одати бўйича эшикка қараб олди-да:

— Дмитрий Андреевич ўша куни йигилишга кирмаган. У мутлақо талофат кўрмаган бойлардан. Лекин ҳозир қаердалигини ҳеч ким билмайди. Изсиз йўқолган.

— Бундан чиқди, порт-лашни у уюштирган. Шундайми?

— Эҳтимол. Аммо хабари бўла туриб, бошқаларга айтмасдан кетган ҳам бўлиши мумкин.

— Ҳар қандай шароитда ҳам жавоб бериши керак.

— Кимга?

— Сен ундан бошқа яна икки киши омон қолди, дединг, шекилли.

— Сенга омонлик тилайман, дўстим. Ҳа, айт-ганча, эртага бу ердан кетишимиз эҳтимоли бор. Ожизни эзиш осонроқ.

Мен каравотга чўзилдим. Федя чиқиб кетди. Кўз ўнгимни ўша кунги воқеа эгаллади. Дарҳақиқат, Анастасия Евдокимовна жуда безовта эди. Адашмасам, у овқатланаётганимизда тез-тез соатига қараб қўярди. Кейин, кейин... «Мен бу ердан эртароқ чиқишим зарур. Ўша аблаҳларнинг ҳаммасини топаман, керак бўлса, жазосиниям бераман. Фақат эртароқ чиқсам бўлди. Ўзи нега ҳалигача чўзилиб ётибман? Баданим бор-йўғи куйган бўлса... Оғриқлар ўтиб кетди. Демак, ҳаракатни бошласам бўлаверади», дея ўйлаб, секин кўзимни юмдим. Шунда негадир юрагим ўз-ўзидан безовта ура бошлади. Назаримда, қандайдир хавф яқинлашиб келаётганга ўхшарди. Дарров каравотдан туриб ўтирдим. Кўп ётганимдан бошим айлангандай бўлди, шу боис бироз унинг ўтиб кетишини кутдим.

Шу пайт бирдан эшик очилиб, ҳамшира қиз кириб

келди. Унинг юзи одатдагидан кўпроқ қизарган, доимо кулиб турувчи кўзларида маъюслик аломатлари зоҳир эди.

— Нима бўлди? — сўрадим ундан дарров.

— Ҳеч нарса, — жавоб берди қиз.

Кўриб турибман, у йиғлашдан зўрға ўзини тийиб турибди. Яна бир оғиз нима бўлганини сўрасам, йиғлаб юбориши аниқ. Шунинг учун кўнглини кўтариш мақсадида:

— Мен бутунлай соғайиб кетганга ўхшайман. Манави юзимга ўраб ташлаган латталаринг ортиқчалик қилаяпти. Ечишнинг имкони йўқми? — дедим.

— Билмадим. Балки, ечиш керакдир. Аммо врач айтмагунча мен ечолмайман, — жавоб берди қиз.

Одатда, у сўзлаётганда, албатта, лабларида табассум бўларди. Ҳозир шунчалик жиддий гапирдики, мен сўзлаш учун оғиз очишга ботинолмай қолдим. Шу боис ўрнимдан турдим-да, дераза ёнига бордим.

Атроф ўрмон билан қопланган эди. Фақат мана шу мен турган иморатнинг атрофигина яланглик. Қолган жойларнинг баландлиги деярли бир хил бўлган қарағайлар эгаллаб олган, уларнинг остида унда-бунда паст бўйли мен номини билмайдиган буталар, яна майдагина қарағайчалар ўсган. Мен ҳозир уларни кўраётганим йўқ эди. Чунки дала ҳовли атрофини олов рангли баланд девор ўраб турарди. Бута ва ёш қарғайларнинг баланд бўйли ёғочбоп дарахтлар остида ўсишини илгари кўп кўрганман. Ҳаво намчил. Булут. Эҳтимол, ҳадемай ёмғир ёғса керак.

— Наташа, бир айланиб келсам, нима дейсан? — дедим ортимга ўгирилмай.

Каравотнинг гичирлаган товуши эшитилди. Демак, Наташа жавоб беришдан олдин менинг каравотимга ўтирди.

— Сенга ҳали мумкин эмас, — деди у қайғули овозда.

— Дардингни, барибир, кимгадир айтишинг керак.

Шундагина енгил тортасан.

— Енгил тортмайман, — жавоб берди қиз.

— Нега энди?

— Чунки шаҳарга кетишимга рухсат беришмади.

— Сенга дала ҳовлининг нимаси ёқмаяпти? Тоза ҳаво,

қасрдай қурилган иморат, хоҳлаганингча еб-ичишинг мумкин.

— Онам қазо қилибди.

Мен бирдан ортимга бурилдим. Наташа йиглаётган эди. Кўзига қўйилган бўёқ кўз ёши билан бирга юзига оқиб тушганди.

— Ҳозирча бу ердан кетиш мумкин эмас, шаҳаргача камида эллик-олтмиш чақирим келади. Яёв боришнинг имкони йўқ. Машиналарнинг ҳаммаси текширилаяпти, дейишди. Онамнинг таъзиясига бормаслигим ҳам мумкин. Лекин эндигина тўртга кирган синглимнинг ўзи ёлғиз қолиб кетади, — деди у кўз ёшини кафти билан артаркан.

— Балки сенга ёрдамим тегиб қолар, — дедим унинг сўзларидан ларзага келиб.

— Қанақасига ёрдамнинг тегади? Ўзинг бугун ўрнингдан турган бўлсанг... Сенга юриш мумкин эмас.

— Балки сен шундай ўйлаётган бўлсанг керак, лекин менинг ҳеч қаерим оғриётгани йўқ. Бемалол истаганча юра оламан.

Наташа сочини бармоқлари билан таради. У чорасизликдан азобланар, менга эса мутлақо ишонмаётганди.

— Наташа, Федя қаерда? — сўрадим қиздан унга тикилиб.

Наташанинг бирдан юзи ёришди:

— Мен Андрейга айтдим, ёрдам бер, дедим. Лекин у ярамас кўнмади. Бўлмаса, шу ерга келганимдан бери менга хушомад қилишдан боши чиқмайди. Бир сафар... Майли, бунисини айтмай қўя қолай, ҳартугул, қўлидан ҳеч нима келмади. Федяга айтасанми, шаҳарга етволишимга у ёрдам берадими?

Қиз энтикиб гапирар, менга қаратилган нигоҳи порларди.

— Федяни чақириб бер, — дедим қуруққина қилиб, сўнг тагин дераза томонга ўтирилдим.

Орадан бор-йўғи икки дақиқа ўтар-ўтмас, Федянинг овози эшитилди.

— Қария, дарров оёққа туриб олибсанми? — деди у.

Мен унга юзландим. Соғайганимни кўрсатиб қўйиш учун илдам юриб бордим-да, каравотимга ўтирдим. Сўнг турдим, хона бўйлаб юрдим.

— Тушунмадим, — деди у менинг хатти-ҳаракатимга ҳайрон бўлиб.

— Нимасига тушунмайсан, биродар? Мен бу ерда ётишдан зерикдим. Кўчага чиқаман. Анавиларни топишим керак.

— Амир, мен сени бир сўзли эканлигингни яхши биламан. Лекин ҳозир бунинг вақти эмас, шаҳарни ҳам, ўрмонни ҳам ағдар-тўнтар қилишяпти. Биласанми, ўша портлашда ўттиз етти киши ўлган. Москвадан махсус гуруҳ ташланган. Уларни ҳеч қанақасига сотиб олиб бўлмайди. Ҳаммадан шубҳаланишяпти улар.

— Мендан шубҳаланишмайди. Уларнинг қўлига тушадиган аҳмоқ ҳам йўқ. Александр Абрамович тузукми?

— Бугун кўзини очди. Бечора тақдир унга қандай мукофотлар тайёрлаб қўйганидан ҳали беҳабар.

— Гапирдими?

— Йўқ.

— Мени унинг ёнига олиб бор.

— Балки озгина соғайганингдан кейин...

— Қўйсанг-чи шунақа гапларни. Мен касал эмасман. Ҳа-а, аввал ҳамшира қизни чақир, менинг юзимдаги латта-путталарини олиб ташласин.

— Қойил сенга, Амир, шу туришингда нақ шефнинг ўзига ўхшаб кетаяпсан! — дея кулди Федя ва ташқарига чиқиб кетди.

«Шефнингга ит ўхшасин. Озгина ожизлигимни сезса бўлди, дарров менинг баҳримдан ўтиб қўя қолади. Нечтаси билан шундай бўлди. Бир-иккиси ҳатто айби нималигини билмасдан ўлиб кетди», хаёлимдан ўтказдим ва бетоқатланганча хона бўйлаб юра бошладим.

Бироздан кейин Наташа кириб келди. Унинг кўзларида умид учқунлари пайдо бўлган эди.

— Наташа, сен ажойиб қизсан. Ана шу ажойиблигингни яна бир кўрсат. Юзимни докаларингдан озод эт, — дедим мумкин қадар унга юмшоқ гапиришга ҳаракат қилиб.

— Врач ҳали рухсат бергани йўқ.

— Наташа, врачни қўя тур, менинг ўзим тиббиёт институтида уч йил ўқиганман. Бошқа нарсани билмасам ҳам, одамнинг куйган жойи неча кунда соғайишидан яхши хабардорман. Агар сен олмасанг, ўзим ечаман.

- Lituz.com

Elektron kitoblar

**To'liq qismini Shu tugmani
bosish orqali sotib oling!**